Dnr/ref: LUP 2026–4

God sed på premiepensionsområdet – Bilaga C

Upphandling:
Aktivt förvaltade Bioteknikfonder

Fondtorgsnämnden
Swedish Fund Selection Agency

Innehåll

Inledning 3
1. Allmänt 3
2. Fondförvaltarens ansvar 4
2.1. Ansvar för Närstående aktör och Intressent 4
3. God sed avseende fondförvaltningen 4
3.1. Olämpliga fonder inom premiepensionen 4
3.2. Marknadsmässiga villkor 5
3.3. Olämpliga placeringar inom premiepensionen 5
3.4. Dolda kostnads- och avgiftsuttag 6
4. Olämpliga affärsmetoder och oskäliga avtalsvillkor 6
4.1. Olämpliga affärsmetoder 6
4.2. Oskäliga avtalsvillkor avseende produkter och tjänster 7
5. God sed avseende marknadsföring, rådgivning och försäljning 8
5.1. Olämplig marknadsföring 8
5.2. Ersättningar och försäljning m.m. 9
5.3. Vilseledande marknadsföring 10
5.4. Dokumentation 11

Inledning

Fondtorgsnämnden samverkar med Pensionsmyndigheten som försäkringsgivare i syfte att säkerställa en trygg och säker premiepension. Fondtorgsnämnden förvaltar fondtorget och granskar att fondförvaltare och fonder löpande uppfyller villkoren i fondavtalet. Pensionsmyndigheten som försäkringsgivare svarar för fondhandel, fondinformation och valarkitektur. Fondtorget är inte en öppen handelsplats för försäljning av fondandelar, det är avsett för pensionsspararens fondval för placering av sin premiepension i för ändamålet upphandlade fonder. Detta ställer särskilda krav på aktörerna på premiepensionens fondtorg. Fondavtalet ska enligt lag innehålla de villkor som krävs för att upprätthålla god sed på premiepensionsområdet. Den goda seden har utarbetats inom premiepensionssystemet över tid och har utvecklats med hänsyn till premiepensionssystemets särskilda natur, bland annat för att upprätthålla förtroendet för premiepensionssystemet och tillvarata pensionsspararnas intressen. Syftet med bilagan är att närmare reglera och komplettera de åtaganden som fondförvaltare har enligt fondavtalets huvuddokument. Denna bilaga innehåller exempel på vad som minst utgör god sed på premiepensionsområdet och utgör ingen uttömmande uppräkning. Innebörden i god sed kan komma att förändras över tid som ett led i premiepensionssystemets utveckling och förändringar på fondmarknaden.

1. Allmänt

Förvaltningen av fonder inom premiepensionen ska baseras på det grundläggande målet att avsatta medel och uppnådd avkastning ska trygga framtida försörjning vid pension. Det innebär att Fondförvaltare ska ta hänsyn till fondsparandets långsiktiga karaktär och utgå från fondsparandets ändamål. Fondförvaltaren och Närstående aktörer ska ta till vara pensionsspararens intressen med tillbörlig omsorg.

Förvaltningen som Fondförvaltaren bedriver i fonder på premiepensionens fondtorg ska baseras på för detta fondavtal relevanta principer. Dessa principer omfattar bland annat att fonderna ska vara kostnadseffektiva, hållbara, kontrollerbara och av hög kvalitet. Det är Fondförvaltarens skyldighet att löpande analysera och se till att fonden lever upp till dessa och övriga krav i Upphandlingsdokumenten, inklusive fondavtalet.

Denna bilaga innehåller exempel på vad som minst utgör god sed på premiepensionsområdet och utgör ingen uttömmande uppräkning.

2. Fondförvaltarens ansvar

2.1. Ansvar för Närstående aktör och Intressent

Fondförvaltaren ansvarar, inom ramen för detta fondavtal, för samtliga åtgärder som vidtas i strid med god sed. Om en Närstående aktör eller Intressent vidtar en åtgärd i strid med god sed, svarar Fondförvaltaren för denna åtgärd på samma sätt som om Fondförvaltaren vidtagit åtgärden själv.

Detta innebär t.ex. att Fondförvaltaren är ansvarig för att Närstående aktörer vid fondens kapitalförvaltning, eller rådgivning, marknadsföring, information och försäljning som rör placering i fonden på fondtorget inte skadar förtroendet för premiepensionssystemet eller i övrigt kan skada pensionsspararnas intressen.

Fondförvaltaren är ansvarig för att förekomsten av Intressent i samband med fondverksamheten inte skadar förtroendet för premiepensionssystemet eller i övrigt kan skada pensionsspararnas intressen.

3. God sed avseende fondförvaltningen

3.1. Olämpliga fonder inom premiepensionen

I enlighet med p. 3.3 i fondavtalets huvuddokument ska fonden av Fondtorgsnämnden vid var tid anses vara lämplig för premiepensionssystemet för att få delta på fondtorget. Det är till exempel olämpligt att fonder inom premiepensionen:

i. jämför sin utveckling mot ett jämförelseindex som inte är relevant utifrån fondens långsiktiga investeringsinriktning och -filosofi, tex med avseende på faktorer som val av tillgångsslag och marknad, eller med avseende på avkastnings- och riskprofil generellt, eller
ii. tar ut en rörlig ersättning på fondens utveckling fler än en gång på samma utveckling.
iii. Vidare kan det anses olämpligt att en fond har en särskild andelsklass, avsedd för investeringar från Pensionsmyndigheten, med högre avgift än motsvarande andelsklass avsedd för investerare utanför premiepensionen, eller

iv. har en associationsrättslig form som innebär att Pensionsmyndigheten genom sitt andelsinnehav riskerar att få ett betydande (ägar)inflytande.

3.2. Marknadsmässiga villkor

All handel med värdepapper och finansiella instrument samt övriga transaktioner avseende fondverksamheten ska ske på marknadsmässiga villkor och till nytta för pensionsspararen.

3.3. Olämpliga placeringar inom premiepensionen

Olämpliga placeringar strider mot god sed på premiepensionsområdet.

Som olämpliga placeringar inom premiepensionen ses bl.a. att placera fondmedel:

i. i finansiella instrument som gör investeringen onödigt komplex, minskar transparensen eller som möjliggör en exponering eller investering i tillgångar som annars inte skulle vara tillåtna i en fond som uppfyller UCITS-direktivets regler,
ii. i finansiella instrument som inte möjliggör daglig inlösen p.g.a. bristande likviditet eller svårigheter att fastställa ett dagligt marknadsvärde, annat än vad som medges inom ramen för UCITS-direktivet och kan anses vara i linje med angiven placeringsinriktning och riskprofil för respektive fond,
iii. i finansiella instrument som inte överensstämmer med fondens kommunicerade eller beskrivna placeringsinriktning,
iv. i fonder eller finansiella instrument där det finns affärsförhållanden mellan Fondförvaltaren (eller till Fondförvaltaren Närstående aktörer) och den aktör som ger ut värdepappret, som inte är grundade på marknadsmässiga principer eller uteslutande är i fondandelsägarnas intresse,
v. i Fondförvaltarens egna fonder eller fonder inom samma Företagsgrupp, med undantag för placeringar i avgiftsbefriade indexfonder samt innehav i fonder där placeringen endast syftar till att tillfälligt förvalta fondens likviditet, dock under förutsättning att inte

annat anges i upphandlingsdokumentationen för respektive upphandling. Om fonden helt eller delvis förvaltas av Kapitalförvaltare gäller villkoret på motsvarande vis för placering i dess egna fonder samt i fonder inom Kapitalförvaltarens Företagsgrupp.

3.4. Dolda kostnads- och avgiftsuttag

Det är förbjudet att göra dolda kostnads- och avgiftsuttag inom premiepensionen, t.ex. genom:

i. handel med finansiella instrument med fonder inom Företagsgruppen som motpart (annat än där aktörerna uppträder helt oberoende mot varandra och på ett övertygande sätt kan visa att man upprätthåller principerna om armlängds avstånd och bästa order-utförande) som belastar fonden med kostnader och avgifter som inte redovisas som förvaltningsavgift, dvs. som utgör en dold kostnad för fondandelsägarna,
ii. att Fondförvaltaren, genom att belasta fonden, betalar för analystjänster inom Företagsgruppen eller till Närstående aktör utöver vad som kan anses rimligt och normalt, utifrån marknadsandel, särskild förmåga/kompetens eller om det inte sker utifrån en transparent, objektiv och löpande utvärdering av motparter,
iii. courtagesplit eller fördelning av intäkter från värdepapperslån skapa vinster som inte redovisas som förvaltningskostnad, dvs. som utgör en dold kostnad för fondandelsägarna,
iv. att låta ett finansiellt instrument bära kostnader för faktiska förvaltningskostnader, eller
v. att på annat sätt underlåta att redovisa faktiska förvaltningskostnader till Pensionsmyndigheten.

4. Olämpliga affärsmetoder och oskäliga avtalsvillkor

En Fondförvaltare eller Närstående aktör får inte använda sig av olämpliga affärsmetoder eller avtalsvillkor som med hänsyn till exempelvis pris och övriga omständigheter kan anses vara oskäliga i förhållande till pensionsspararen.

4.1. Olämpliga affärsmetoder

Olämpliga affärsmetoder strider mot god sed på premiepensionsområdet. Olämpliga affärsmetoder kan t.ex. vara att:

i. med hjälp av elektronisk eller annan identitetshandling i förhållande till Pensionsmyndigheten utge sig för att vara pensionsspararen eller att förmå pensionsspararen att använda t.ex. sin e-legitimation på ett felaktigt sätt,
ii. ändra eller lägga till uppgifter på fondbytesblankett efter att pensionsspararen egenhändigt har undertecknat blanketten eller att göra ett fondbyte via en blankett som inte har egenhändigt undertecknats av pensionsspararen,
iii. använda sig av aggressiva försäljningsmetoder, t.ex. att kontakta en pensionssparare vid upprepade tillfällen så att denna känner sig pressad att ingå avtal.

Det är vidare inte tillåtet att:
iv. påstå att Fondförvaltaren eller Närstående aktör har undertecknat eller omfattas av en uppförandekod eller motsvarande när så inte är fallet,
v. beskriva en produkt som ”gratis”, ”kostnadsfri”, ”utan avgift” eller liknande som en konsekvens eller effekt om man väljer en viss fond på fondtorget,
vi. Fondförvaltaren eller Närstående Aktör i anslutning till information om eller marknadsföring av fond på fondtorget, inkludera en faktura eller liknande betalningshandling som ger pensionsspararen intryck av att denne redan har beställt den marknadsförda produkten när så inte är fallet,
vii. ta upprepade och oönskade kontakter förutom i den utsträckning som enligt författningar eller övriga regelverk är motiverat för att få en avtalsmässig skyldighet fullgjord,
viii. påstå att kontakten med pensionsspararen sker på uppdrag av Fondtorgsnämnden eller Pensionsmyndigheten eller annan aktör än den verkliga uppdragsgivaren.

4.2. Oskäliga avtalsvillkor avseende produkter och tjänster

Vid placering i fonder på fondtorget eller för andra tjänster och produkter, får en Fondförvaltare eller Närstående aktör inte tillämpa avtalsvillkor som med hänsyn till exempelvis pris och övriga omständigheter kan anses vara oskäliga i förhållande till pensionsspararen. Ett exempel på oskäligt avtalsvillkor kan vara bindningstid som överstiger ett år för avtal om tjänster eller produkter på premiepensionsområdet. Som utgångspunkt måste det anses vara till fördel för en pensionssparare att kunna byta Fondförvaltare eller säga upp avtal med Närstående aktör utan att vara bunden av en oskälig avtalstid. Avtalsvillkor med långa bindningstider som gynnar Fondförvaltaren på pensionsspararens

bekostnad innebär att det inte föreligger en rimlig balans mellan parterna. Det ska vidare vara enkelt för en sparare att säga upp avtalet med en Fondförvaltare eller Närstående aktör.

Som oskäliga avtalsvillkor avseende tjänster eller produkter som innefattar fonder på fondtorget, bedöms avtalsvillkor vars mål eller konsekvens är att:

i. automatiskt förlänga ett avtal med bestämd varaktighet om inte pensionsspararen uttalar sig däremot eller när sista dagen för pensionsspararen att framföra att denne inte önskar förlänga avtalet ligger oskäligt tidigt,
ii. oåterkalleligen binda pensionsspararen vid villkor som denne inte haft någon faktisk möjlighet att ta del av innan avtalet ingicks,
iii. tillåta Fondförvaltaren eller Närstående aktör att ensidigt ändra avtalsvillkoren utan att något giltigt skäl anges i avtalet,
iv. ange att varans pris ska fastställas vid leveransen eller tillåta att Fondförvaltaren eller Närstående aktör höjer priset utan att pensionsspararen i båda fallen har en motsvarande rätt att frånträda avtalet om det slutliga priset är högre i förhållande till det pris som överenskoms när avtalet ingicks,
v. förpliktiga pensionsspararen att fullgöra alla sina skyldigheter även om inte Fondförvaltaren eller Närstående aktör fullgör sina,
vi. upphäva eller inskränka pensionsspararens rätt att gå till domstol eller vidta andra rättsliga åtgärder, särskilt genom att kräva att pensionsspararen för tvister enbart hänvisas till skiljeförfarande, genom att orättmätigt inskränka pensionsspararens tillgång till bevismedel eller genom att pålägga pensionsspararen en bevisbörda som enligt gällande rätt bör ligga hos någon annan avtalspart.

5. God sed avseende marknadsföring, rådgivning och försäljning

5.1. Olämplig marknadsföring

Premiepensionen är en del i socialförsäkringssystemet. Pensionsmyndigheten är försäkringsgivare för premiepensionen och administrerar pensionsspararnas premiepensionskonton. Pensionsmyndigheten har vidare i uppdrag att informera om hela pensionen i de delar som Pensionsmyndigheten administrerar, inklusive premiepensionen. I detta arbete beaktar Pensionsmyndigheten förvaltningslagens (2017:900) regler om vägledning till enskilda. För uppgifter om pensionsspararnas premiepensionsinnehav råder sekretess. Det finns därför enligt

Fondtorgsnämndens uppfattning inget behov av marknadsföring av premiepensionsfonder utöver sådan rådgivning som ska lämnas enligt andra regelverk. Marknadsföring som sker i strid med premiepensionens syfte och gällande regelverk är olämplig och skadar förtroendet för den försäkringsform som premiepensionen utgör.

5.2. Ersättningar och försäljning m.m.

I enlighet med fondavtalets huvuddokument p. 3.14.2 får det inte utgå ersättning vid försäljning och tecknande av fondandelar på Fondtorget. Ersättning för försäljning och tecknande omfattar även:

i. ersättning för marknadsföring till anställda i egen organisation, Närstående aktör eller annan tredje part, där ersättningen är kopplad till tecknandet av fondandelar på premiepensionens fondtorg,
ii. lön eller provision till anställd som kopplats till tecknande av fondandelar på fondtorget.

Fondförvaltaren ansvarar för att dess ersättningspolicy och incitamentsprogram avspeglar premiepensionens långsiktiga karaktär och uppdrag. Det är inte tillåtet att ha incitamentsprogram som direkt baseras på volymtillväxt inom premiepensionen, annat än som en effekt av fondens förvaltningsresultat. Fondförvaltaren ska på begäran av Fondtorgsnämnden redogöra för ersättningspolicyns och eventuella incitamentsprograms struktur och innehåll.

Fondförvaltaren får inte använda andra produkter eller tjänster som försäljningsargument för val av viss premiepensionsfond. Detta omfattar produkter och tjänster som i marknadsföringen kopplas till premiepensionen, t.ex. livförsäkring, efterlevandeskydd utanför premiepensionen, andra sparprodukter eller förvaltningstjänster, t.ex. diskretionär förvaltning. Pensionsspararen får inte heller erbjudas rabatter på finansiella tjänster eller produkter såsom bolån, andra lån eller försäkringar i samband med marknadsföring av en fond i premiepensionssystemet. Erbjudanden om t.ex. pengar, lotter, gåvor eller andra förmåner, produkter eller tjänster får inte förekomma i samband med marknadsföring av en fond i premiepensionssystemet.

Erbjuder en Fondförvaltare, eller till den Närstående aktör, rådgivning eller förslag där premiepensionen omfattas, ska upplysningar från pensionsspararen hämtas in om dennes kunskaper om sin ekonomiska situation och mål med sparandet samt erfarenhet av investeringar.

Upplysningarna ska utgöra grund för Fondförvaltaren eller den Närstående aktören att kunna lämna lämpliga råd eller föreslå en lämplig förvaltningsstrategi. I sammanhanget ska också beaktas sparares risktolerans och förmåga att bära förluster i syfte att uppnå en sund och relevant riskhantering utifrån pensioneringssyftet.

I det fall rådgivningen innefattar ett förslag om åtgärd som omfattar ett paket av kombinerade lösningar, tjänster och produkter, där premiepensionen är en del, ska Fondförvaltaren eller Närstående aktör i en lämplighetsbedömning beakta om paketet som helhet är lämpligt utifrån sparares riskprofil och målsättning. Inga andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för den enskilde pensionsspararen får rekommenderas. Fondförvaltaren och övriga Närstående aktörer ska också avråda pensionsspararen från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till dennes behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

5.3. Vilseledande marknadsföring

Vilseledande marknadsföring strider mot god sed på premiepensionsområdet.

Vilseledande marknadsföring är t.ex. att påstå att:

i. fonden är garanterad viss avkastning eller att falskeligen påstå att andra fonder än den egna innebär en högre avgift för pensionsspararen,

ii. fonden är helt skyddad mot nedgång eller att falskeligen antyda att den egna fonden under alla omständigheter kommer gå ned mindre än konkurrenters jämförbara fonder,

iii. pensionsspararens nuvarande fonder oundvikligen kommer att gå ned kraftigt i värde eller att utmåla risknivån i nuvarande fondval som högre än vad den är,

iv. Fondförvaltaren eller Närstående aktör har ett för saken relevant samarbete med Fondtorgsnämnden eller Pensionsmyndigheten eller annan aktör om man inte har det, eller att

v. ge intryck av att syftet med åtgärden endast är att informera om premiepensionssystemet när syftet också är att påverka pensionsspararens val av fond inom premiepensionssystemet.

5.4. Dokumentation

Fondförvaltaren och Närstående aktörer ska på övergripande nivå dokumentera all relevant information om strategier, processer och utförande m.m. avseende rådgivning, marknadsföring, information och försäljning som rör placering i fonder på fondtorget och av andra produkter och tjänster inom premiepensionsområdet. Dokumentationen ska bland annat omfatta exempel på marknadsförings- och informationsmaterial som använts i kommunikationen med kunderna.

På begäran av Fondtorgsnämnden ska Fondförvaltaren lämna sådan information som anges i första stycket samt eventuella relevanta avtal mellan Fondförvaltaren och Närstående aktör.